

Věk průmyslových měst? Na západě už skončil

Ke snaze oživit města investicemi do dopravy či výstavbou průmyslových zón jsem skeptický, říká světově proslulý odborník na ekonomiku měst **Edward Glaeser**. Rozhovor uveřejnil týdeník *Ekonom*. Ptal se redaktor **Mark Hudema**.

Velkoměsta v Evropě a ve Spojených státech procházejí deindustrializací a snaha obnovit v nich masovou výrobu zboží jejich rozvoji nepomůže. Spíše naopak, myslí si americký ekonom Edward Glaeser, který se specializuje na ekonomiku měst.

Podle něho jsou dnes trendem spotřebitelská města a lidé se do nich stahují, protože se tam žije lépe a mohou si vyměňovat myšlenky a nápady s ostatními. Nejlepším ukazatelem toho, zda a jak bude velkoměsto prosperovat v budoucnu, je dnes podle Glaeserova průzkumu průměrná lednová teplota ve městě a úroveň vzdělanosti jeho obyvatel. Čím tepleji a čím vyšší vzdělání, tím lépe.

Praha má poměrně nízkou průměrnou lednovou teplotu, a navíc neustále slyšíme stížnosti, že se tu stejně jako jinde v Česku snižuje úroveň škol a vzdělanosti. Co tedy může pomoci Praze k rozvoji v budoucnu?

Neřekl bych, že je tu špatná úroveň vzdělání. Nevím, jak je to s přírodními vědami, ale v matematických testech jsou podle statistik Češi mezi sedmi nejlépe hodnocenými zeměmi na světě. Samozřejmě, vaše výsledky jsou o dost horší než v Hongkongu, Koreji nebo Singapuru, ale na neasijskou zemi si vedete velmi dobře. Mnohem lépe než Spojené státy. Vzdělání je jasně oblast, která vás táhne dopředu, a vzdělání je právě základem úspěchu velkoměst.

Lednovou teplotu nemohu posoudit, v lednu jsem tu nebyl. Určitě tu ale nemáte takové výkyvy teplot, jaké jsou běžné na americkém Středozápadě, kde jsou v létě extrémní horka a v zimě zase extrémně nízké teploty. Na druhou stranu chápu, že v lednu je tu mráz, ale tuhle nevýhodu si může

Praha kompenzovat tím, že je to velmi krásné město. To je cenný ekonomický kapitál. Pokud má být město úspěšné, musí přitáhnout chytré lidi, a Praha toho může využít.

Hlavní město České republiky je určitě dobré místo k životu, ale je otázkou, zda je také dobrým místem pro investice a rozvoj průmyslu.

Část průmyslových měst na západě je pryč. Všechna úspěšná města na západě procházejí deindustrializací. Dokonce, i pokud bude mít Česká republika úspěšný výrobní sektor a zpracovatelský průmysl, věřím tomu, že nakonec to bude vypadat stejně jako ve Spojených státech: budou tu odvětví vysoce náročná na kapitál a budou zároveň zaměstnávat jen hrstku pracovníků. Lidé se přesunou do služeb a do odvětví náročných na využití informací. Budoucností městských oblastí je dnes tohle, ne hromadná výroba.

Průmysl je ale stále pro Českou republiku velmi důležitý, i kvůli zaměstnanosti. Není řešením přesunout firmy do průmyslových zón, které jsou na okraji města a dávají jeho obyvatelům práci? Někde je takové řešení velmi úspěšné, třeba v Nizozemsku, dokonce i tam, kde přišli o tradiční průmysl. Ale dlouhodobě nevím, je těžké to dobře uřídit. Ke klasickým průmyslovým zónám, kde jsou velké firmy, jsem dost skeptický. Lepší je vytvářet třeba inovační centra nebo inkubátory pro malé firmy.

Proč nejsou podle vás hromadná výroba zboží a působení obřích firem přínosem pro rozvoj měst?

Zpracovatelský průmysl a montovny nejdou nikterak dobře dohromady s životem města. Výjimkou je, když to souvisí s inovačním procesem, když jde o nové výrobky.

Pokud vyrábíte ve velkém běžné spotřební zboží, ekonomickému rozvoji měst to moc nepřináší. Neznám přesná čísla pro Česko, ale ve Spojených státech na začátku 20. století potřebovaly továrny na jednoho dělníka plochu průměrně 20 čtverečních metrů. Dnes je to okolo dvou stovek metrů. Pro město

je to prostě příliš mnoho místa, město není schopné něco takového vstřebat. Dalším důvodem je, že hromadná výroba má negativní dopad na městský život, například na kvalitu vzduchu. Pokud jde o velké firmy, je dlouhodobě velmi nebezpečné, pokud město závisí na dominantním podniku či podnicích. Velké továrny navíc potlačují konkurenci a vytlačují menší firmy. Podívejte se například na vývoj amerického Detroitu, kde se vyrábějí automobily. V 90. letech 19. století to bylo centrum inovací a malých firem. Něco jako Silicon Valley v 60. letech 20. století. O několik desetiletí později jste v Detroitu mohl najít dobré místo jedině tak u Fordu nebo General Motors. Velké firmy stahují kvalitní pracovníky a inovace upadají. Je to logické. Chytří lidé ve městech s velkými firmami chtějí být raději manažery na střední úrovni ve velké firmě, jako je General Motors, nikoli se snažit založit vlastní firmu a hledat nové příležitosti. Zejména v situaci, kdy v takovém městě jsou i malé firmy jen dodavateli normalizovaných součástek pro velké podniky. Mimochodem, podobnou transformaci jako kdysi Detroit prochází i Silicon Valley. Sice tam existují i menší firmy, ale dominance obřích firem jako Facebook nebo Google roste, a to vyvolává obavy. Podobné je to i s finančními službami, které jsou důležité třeba pro New York. I tam jde o stále větší a větší firmy.

Tvrdíte, že města podněcují lidskou kreativitu tím, že se lidé stýkají s dalšími lidmi a vyměňují si nápady a informace. Není ale z tohoto důvodu život ve městě ve věku, kdy se můžeme téměř s kýmkoli spojit prostřednictvím telefonu či internetu a náklady na cestování jsou nízké, už zbytečný?

Snižování dopravních nákladů stojí za úpadkem průmyslových měst. Můžete totiž přenést výrobu tam, kde jsou nízké výrobní náklady a třeba daleko od spotřebitelů. Rozvoj elektronické komunikace má jiné důsledky. V 80. letech experti předpovídali, že informační technologie učiní osobní kontakt nepotřebným. Ukázalo se ale, že to není pravda.

Jsme sociální druh, stáváme se chytrými tím, že se stýkáme s ostatními chytrými lidmi. Přes internet nerozvinete kreativitu. To je třeba důvod, proč Google vytváří Googleplexy a nepracují tam všichni z domova přes internet. Nové vychází z osobního kontaktu a také z toho, že sledujeme a napodobujeme druhé. Proud informací mezi lidmi je při osobním styku efektivnější, při elektronické komunikaci se ledacos ztratí. Nemůžete navázat s někým dobré partnerství ve výzkumu nebo v obchodě, když ho neznáte osobně. A město usnadňuje osobní styky.

Nezpůsobuje ale život ve městech deprese, psychické problémy? Není lepší se z města odstěhovat kvůli zdraví?

Ve Spojených státech je míra sebevraždy ve městech nižší než mimo ně. Je to jasné měřítko toho, jak se lidé cítí. Pokud jde o pocit štěstí, které hodnotí sami lidé, tvrdí, že jsou o trochu šťastnější ve městech. Historicky tomu tak ale nebylo. V roce 1940 nebyli lidé ve velkých industriálních městech tak šťastní. Ukazuje to, jak se změnil charakter měst.

Dnes jsou dokonce i v rozvojových zemích lidé ve velkých městech šťastnější než na venkově. Přitom když třeba navštívíte indickou Bombaj, tak část Evropanů je zděšena, podmínky v některých částech města jsou tam totiž skutečně strašné. Problém je v tom, že nesmíte taková místa srovnávat s Prahou nebo Los Angeles, kde žijete. Na indickém venkově je totiž život mnohem horší. Podle statistik jsou lidé ve městech v rozvojových zemích zdravější a mají více jídla než na venkově. Města kvůli tomu přitahují chudé lidi, vidí tam lepší podmínky a nové příležitosti. Příliv chudých lidí do města je vlastně ukázkou jeho úspěchu.

Na západě přesto lidé odcházejí z měst, nebo alespoň z jejich center na předměstí. Proč, když je tak dobré žít ve městě, kde je na malé ploše hodně lidí?

Lidé jsou doslova upláčeni státem, aby opouštěli města a stěhovali se na předměstí. Například ve Spojených státech se z daní všech platí dálnice, neplatí je automobilisté podle ujetých kilometrů. Takže se vyplatí dojíždět i na velké vzdálenosti, třeba právě z předměstí. Odečítání úroků z hypoték z daní mo-

tivuje ke koupi domu na předměstí. Dalším impulzem je systém škol, když jsou lepší školy na předměstí, a to motivuje rodiče dětí k tomu se tam stěhovat. Nejsem architekt, ale ekonom. Nekritizuju předměstí z architektonického hlediska a věřím, že lidé by měli mít možnost si vybrat, jestli chtějí bydlet v centru města, na předměstí v satelitním městečku, nebo jinde. Současná situace ale není o přirozené volbě lidí, protože lidé bydlící na předměstích neplatí všechny náklady své volby.

Dají se nějak vzkřísit upadající města včetně průmyslových a má to vláda dělat? Nebo bychom je měli nechat „zemřít“?

Vláda by měla pomáhat chudým lidem, nikoli chudým oblastem. Například u nás vláda Spojených států musí podporovat vzdělávání dětí, dbát na školství a bezpečnost, je to její povinnost. Neznamená to ale, že by měla investovat stovky milionů dolarů do infrastruktury a snažit se, jak tvrdí, dostat třeba krachující Detroit nad vodu.

Detroit je v obtížné situaci, má velmi nízkou úroveň vzdělanosti, jen jeden z devíti obyvatel tu má nižší vysok školské vzdělání. Město závisí na hrstce firem, a ty se rozhodly přesunout výrobu jina. Navíc je v Detroitu velmi tvrdé klima a vytlidňuje se.

Mnohé návrhy, jak pomoci Detroitu, byly prostě nesmyslné. Napřed tu byla vybudována lehká městská dráha (monorail) a potom tu byl tlak na stavbu další infrastruktury. Prázdné město ale nic takového nepotřebuje. Detroit zkrachoval i proto, že se musel starat o spoustu nemovitostí a infrastruktury. Lepší je investovat do škol. Může to městu pomoci, a pokud ne, vzdělanější děti pak třeba najdou lepší život někde jinde. To je důležitější než záchrana města.

Například španělské Bilbao se snažilo přitáhnout do města turisty stavbou muzea moderního umění. Podobně uvažuje vedení spousty dalších měst. Není tohle cesta, jak pomoci upadajícím městům?

Ekonomové, kteří se tím zabývali, dokonce tvrdí, že se v Bilbao nezaplátily ani náklady. Muzea staví spousta upadajících měst, u většiny z nich přitom nevidím téměř žádný rozdíl v jejich

vývoji oproti těm městům, která nepostavila nic. V anglickém Sheffieldu otevřeli centrum, muzeum věnované rokenrolu, a museli je za rok zavřít.

Lepší je omezit regulace, které brzdí rozvoj měst a podnikání. Například v Detroitu vystupovala v rozhlasovém pořadu nedávno jedna žena, která si chtěla otevřít pojízdný stánek s občerstvením. Přestože se snažila 18 měsíců, nepodařilo se jí sehnat všechna potřebná povolení. A podobné je to i s jinými obory podnikání.

Znamená to, že máme život ve městech méně regulovat, nejen pokud jde o podnikání, ale zrušit i třeba regulaci výstavby nových domů a dalších věcí?

Ne všechna omezení a předpisy jsou špatné. Samozřejmě rozhodně nejsem proti předpisům, pokud jde třeba o nezávadnost jídla nebo ochranu zdraví. Všeobecně jsem ale pro méně regulaci. Ve Spojených státech třeba u stavby nových domů. Je to cesta k tomu, jak zajistit lidem dostupné bydlení, snížit jeho ceny.

V případech, kdy jde o historické město, je situace problematictější. Nejsem rozhodně příznivcem toho, aby v Praze vyrostly mrakodrapy u Staroměstského náměstí. To by bylo šílené. Můžete ale uvolnit pravidla pro výstavbu jinde, třeba kolem hlavního nádraží. Je třeba, aby ve městě vznikaly nové domy, aby město žilo a byly k dispozici i dostupné byty poblíž centra. Například v Paříži vytlačili chudé lidi na předměstí, a to je problém.

Jaký podíl měly regulace na vznik nemovitostní bubliny ve Spojených státech, která nakonec skončila finanční krizí?

Nemovitostní bublina nevznikla jen tím, že se rychle stavělo i v místech, kde byla jen relativně minimální omezení a neuvěřitelné množství půdy, jako třeba ve Phoenixu v Arizoně nebo v Las Vegas. Čtyřicet let tam byly ceny domů zhruba odpovídající stavebním nákladům, v roce 2003 se ale zdvojnásobily. Co to způsobilo? Zřejmě lidské šilenství, iracionální investiční horečka. Není jen jedna jasná příčina. Dostupné úvěry a nízké úrokové sazby byly jen nutnou, nikoli postačující podmínkou ke vzniku bubliny na trhu s nemovitostmi. Po druhé světové válce byly v USA úvěry také

velmi dostupné a bublina nevznikla. Pokud jde o dnešek, vidíme rysy nemovitostní bubliny třeba v Houstonu.

[Ekonom, 3.–16. 7. 2014; Copyright © 1996–2014 Ecomia, a. s., Hospodářské Noviny IHNE ISSN 1213 – 7693]

Milion stromů pro novou Prahu

Tým architektů sestavil návod, jak zlepšit život v metropoli. Budou-li se ho politici držet, může jednou magistrála připomínat příjemný bulvár.

Vydat se dnes pěšky přes největší pražské náměstí představuje zkoušku fyzické odolnosti. Když se člověk na Karlově náměstí vyhne všem sloupům s dopravními značkami a semaforu, narazí v lepším případě na zábradlí, v horším případě spadne z úzkého chodníku pod kola tramvaje. Na přívětivosti tohoto místa nepřidají ani přetékající odpadkové koše a stánky polepené reklamami.

To by se teď mělo změnit. Pražští radní schválili Manuál tvorby veřejných prostranství – jakousi urbanistickou kuchařku, jak zlepšit život v Praze, na které více než rok pracovali architekti z Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Vůbec poprvé tak vznikl manuál, který pražským čtvrtím přesně radí, jak ulice zastínit stromořadími, kam správně umístit lavičky, aby si na ně lidé chtěli sednout, co provést s všudypřítomnými červenobílými zábradlími nebo proč není dobré používat nadchody. Podobné návody používají i radnice v New Yorku, Londýně, Barceloně nebo Vídni a nesou své ovoce. Například rakouskou metropoli letos už popáté za sebou ocenila americká poradenská firma Mercer titulem Nejlepší město pro život na světě. Praha obsadila až 69. příčku.

„Nejvíce lidem v Praze vadí stav některých náměstí, jako je Jiřího z Poděbrad nebo Karlovo,“ vysvětluje pražský primátor Tomáš Hudeček. „Pak samozřejmě okolí magistrály od Spořilova až po křižovatku v Holešovicích,“ nastiňuje Hudeček místa, která by měly radnice začít co nejdříve řešit. K nim je potřeba připočíst „reprezentativní salony města“ jako Malostranské náměstí,

Václavské náměstí, náměstí Jana Palacha nebo pražské náplavky. „A přitom ve velké části u těchto míst stačí relativně málo. Jsou stabilizovaná, architektura je okolo pěkná a všechno funguje,“ míní ředitelka Sekce detailu města Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy Pavla Melková, pod jejímž vedením manuál vznikl. O dokument už projevilo zájem několik pražských čtvrtí, takže například Vinohrady, Žižkov nebo Vršovice by se brzy mohly změnit k nepoznání.

Že to může jít poměrně snadno, dokládá příklad z osmkrát většího New Yorku. „To je město, které bylo léta orientované jen na rychlost a efektivitu, takže v něm byla na jedné straně zajištěná velká průchodnost a průjezdnost, ale nezbylo moc místa pro obyvatele,“ líčí primátor. S newyorským manuálem veřejných prostor se poměr obrátil. Do té doby hektické Times Square se změnilo v pěší zónu s kavárnami, na okraji Manhattanu pak vznikla na bývalém viaduktu vyhlídková High Line, která sem láká davy turistů i developerů. A o pozemky v okolí dřívější železnice se rázem svádějí bitvy.

Masaryk k sezení

Čím konkrétně je v Praze potřeba začít? Například chodníky. Ty by měly být široké pět až deset metrů, aby na nich byl dostatečný prostor pro volný průchod a zbylo ještě dost místa pro předzahrádky kaváren i restaurací.auta mají být zaparkovaná v nikách, oddělených od sebe vzrostlými stromy nebo stojany pro kola. Dobrým příkladem je Karmelitská ulice v centru města přímo pod Pražským hradem. I když se nejedná o široký bulvár, vejdou se vedle sebe tramvaje, automobily, stromořadí a je dost místa i pro chodce. Podobným místem je třeba i zrevitalizovaný Karlín po povodních v roce 2002. Ulice stíní aleje, do vozovky se vejde doprava i cyklisté a už od rána bývají místní kavárny obsypány lidmi. Dobré je také navrhovat nové fontány, pomníky a opěrné zdi tak, aby zároveň sloužily k sezení. Třeba socha Tomáše Garrigua Masaryka na Hradčanském náměstí. Zatímco bronzový státník shlíží na malostranské střechy, jeho podstavec je obsazený odpočívajícími

turisty. Stejně tak schody kostela sv. Ludmily na náměstí Míru. Samotné lavičky by ve městě měly být vždy čelem do ulice, aby lidem nabídly výhled a zároveň krytá záda.

Velké téma je také sdružování sloupů pouličního osvětlení, semaforů a tramvajového vedení. Zatímco přes Karlovo náměstí se kvůli nim nedá skoro projít, v Karmelitské zmizely díky jednoduchému triku – co jde, se vede přímo z fasád domů. Červenobílým zábradlím se ideálně úplně vyhnout rozšířením chodníků, umístěním přechodů nebo snížením rychlosti projíždějících aut. Pokud není jiná možnost, natřít je podobně jako v Kodani nenápadnou černou barvou.

Samostatnou kapitolu tvoří reklamy. Praha je jimi pokrytá stylem, že se mnohdy kvalitní architektura skrývá pod nánosem papíru. Přitom opět stačí málo, tak jako v případě reklamní kampaně České filharmonie, kdy agentura spustila na fasádě novorenesanční budovy Rudolfiny svislý tyrkysový banner s bílým houslovým klíčem, který plynule přecházel v koberec stejné barvy táhnoucí se po vysokém schodišti ke vstupním dveřím. Z města by měla podle architektů také úplně zmizet lešení nesoucí billboardy a odpadkové koše by měly mít drátěné boky, aby se nedaly přelepit plakáty. Kovové lampy, koše, zábradlí nebo sloupky je dobré natřít jednou barvou.

Velkou bolest představují rekonstrukce ulic. Běžně se stává, že se jedno místo rozkope i několikrát do roka, aby se pak vrátilo k původnímu vzhledu. Jednou se opravují tramvajové koleje, podruhé kanalizace a potřetí třeba dlažba. Práce se tím několikanásobně prodraží a prodlouží, navíc touto nekonceptí trpí místní podnikatelé a živnostníci, kterým klesají tržby. „Do takových rekonstrukcí se snažíme vstupovat. Když už se do podobných staveb líjí peníze, je dobré potom dodělat například povrchové přechody v hlavních křižovatkách do všech čtyř směrů a k tomu ještě rozšířit chodníky,“ vysvětluje Melková. Sdružením prací se také ušetří náklady stavitelů.

Berlínský model

Architekt Ivan Reimann žije od konce osmdesátých let v německém Berlíně, kde vede studio Thomas Müller Ivan Reimann Architekten sídlící na jednom z nejrušnějších bulvárů Kurfürstendamm. A právě jeho proměna, současně s ulicí Unter den Linden, by mohla být vzorem. „Pražská veřejná prostranství velmi kvalitní hlavně tam, kde se mísí před a poválečné stavby, ale je hrozně zanedbaná,“ vysvětluje Reimann. „Manuál má sám o sobě velkou důležitost, ale jako jeden z prvních kroků by bylo potřeba celé město uklidit.“ Nejvíce mu vadí nejrůznější výjezdy z tunelů a dopravní křižování, které město rozdělují. S těmi se už ale podle jeho slov nedá nic dělat. Nešťastné je podle něj i přehnané měřítko některých pražských novostaveb, třeba kancelářských budov na křižovatce Anděl.

„V Berlíně žádný podobný manuál neexistuje, ale funguje tu zvykové právo, regulační plány a desítky let dlouhá tradice spořádaného zacházení s městem,“ líčí architekt. Kde regulační plány neexistují, má stavební úřad k ruce takzvaný paragraf 34, ve kterém je jasně dáno, jak se nová výstavba musí zapojit do charakteru města. „To, že se investoři snaží město vydírat a tvrdí, že se investice neuskuteční, když se jim nepovolí postavit něco za hranicí rozumného a někdy i slušného, je všude na světě,“ říká Reimann. „Když si vezmete tak důležitá místa, jako jsou například berlínské bulváry, tak je u všech regulací přesně dáno, jak vysoké domy se tam smějí postavit, jak mají vypadat fasády, chodníky, výlohy, jaké použít pouliční lampy, záchodky nebo kiosky. Tenhle systém se používá desetiletí a zabraňuje prosazování individuálních zájmů na úkor města,“ podotýká architekt.

Podle Reimanna by bylo nejlepší, kdyby současně s pražským manuálem vznikla i nezávislá architektonická komise, která by výstavbu města sledovala. „Podobné komise existují v mno-

ha evropských městech a slouží právě k tomu, aby všechna důležitá rozhodnutí týkající se veřejného prostoru dělali odborníci,“ myslí si architekt. Pak ale může dojít ke sporům. „Pro architekta je samozřejmě nepříjemné, když svůj projekt musí konzultovat s kolegou, který má úplně odlišný pohled. Je to ale velmi prospěšné, protože to může pomoci při mnoha sporech s investory. Po letech se například ukázalo, že tak sice zaniklo několik inovativních projektů, ale zároveň se zabránilo mnoha špatným stavbám, které by město úplně zničily,“ uzavírá Reimann.

Negrelliho High Line?

Newyorští radní spočítali, že jeden dolar investovaný do městské zeleně se vrátí čtyřikrát. Zasažené stromy totiž k sobě nalákají nové restaurace, drobné obchody a služby, byty v ulici stoupnou na ceně, sníží se kriminalita a v těsném okolí se ušetří za klimatizaci. Proto v tomto nejlidnatějším městě USA vznikl projekt Milion stromů pro New York, kdy jednotlivé čtvrti dávají svým obyvatelům možnost podílet se na osázení ulic. Kdo si o strom požádá, ten ho dostane, ale pak se o něj také musí starat. Výsledkem jsou udržované aleje s téměř nulovým vandalismem.

Pokračuje tak trend, který začal před čtyřmi lety na nejrušnější křižovatce Manhattanu – náměstí Times Square. Tehdy se jej místní politici rozhodli uzavřít autům, což vyvolalo u Američanů zděšení. Nakonec vznikl kompromis – tepna se uzavře jen na léto a pak se uvidí. Nakonec měla pěší zóna takový úspěch, že zůstala natrvalo. Zároveň tak vznikla nová strategie mobilních parků. „Město teď problematická místa testuje tak, že na ně přiveze sadu mobilních stromů, laviček a dalšího mobiliáře a chvíli zkusí, co to se čtvrtí udělá,“ popisuje život v New Yorku programový ředitel festivalu reSITE Osamu Okamura. Když se nápad u místních ujme, vznikne na místě park, pokud ne, vrátí se vše do původní stavu.

Podobným způsobem získal New York i další ze svých dominant. Jde o vyhlídkovou lávku vedoucí po bývalém železničním viaduktu na okraji Manhattanu, který zachránilo několik místních nadšenců. Na jeho rekonstrukci vypsal soutěž, oslovili zajímavá architektonická studia, uspořádali sbírku a s hotovým návrhem přišli na radnici. Ta jim vyšla vstříc, takže nyní je tamní High Line známá stejně jako Empire State Building a developéři, kteří se snažili železniční most zbourat, v jeho okolí čile obchodují s byty. „Obrovským způsobem z toho profituje jak město, tak samozřejmě všichni, kdo se na High Line účastnili. Ceny pozemků a nemovitostí v okolí mnohonásobně vzrostly, všichni tam chtějí bydlet a obrovsky se oživila čtvrť, která byla do té doby v úpadku,“ dodává Okamura. Možná inspirace pro karlínský Negrelliho viadukt.

Stejně projekty by časem díky manuálu mohly vzniknout i v Praze. Už teď se rozeběhly semináře pro jednotlivé pražské radnice. Primátor Tomáš Hudeček odhaduje, že viditelné změny nastanou během roku až dvou let. Architektonická kuchařka je totiž závazná pro všechny městské organizace a správce, stejně jako pro provozovatele a nájemce pražského majetku. Pro investory a městské části funguje zatím jen jako informativní materiál.

„Řada věcí se z něj dá aplikovat okamžitě, takže jde hlavně o vůli městských čtvrtí,“ dodává Pavla Melková. Těm budou nově pomáhat i experti z jedné z největších výzkumných organizací v Evropě – Fraunhofer. Praha totiž čerstvě zvítězila v mezinárodní soutěži Morgenstadt City Challenge a začala se tak pomalu zbavovat nálepky historického skanzenu.

[VOKATÝ, Pavel. S přispěním Elišky Dokulilové. *Milion stromů pro novou Prahu*. Hospodářské noviny, 5. června 2014, Copyright © 1996–2014 Economia, a. s., Hospodářské Noviny IHNED ISSN 1213 – 7693; dostupné též z: <<http://hn.ihned.cz/c1-62444960-milion-stromu-pro-novou-prahu>>]

-tb-

Ministerstvo připravilo dvě veřejná projednání návrhu aktualizované Politiky územního rozvoje ČR

Ministerstvo pro místní rozvoj představilo veřejnosti a obcím návrh aktualizované Politiky územního rozvoje ČR, včetně vyhodnocení jeho vlivů na udržitelný rozvoj území. Podle stavebního zákona mohou obce a veřejnost uplatnit k těmto materiálům písemné připomínky a aktivně se tak podílet na přípravě.

„Účelem veřejných projednání je seznámit veřejnost a obce s návrhem aktualizace Politiky územního rozvoje a s vyhodnocením jeho vlivů na udržitelný rozvoj území, poskytnout odborný výklad o těchto materiálech, informovat o dalším postupu jejich projednání a také o způsobu zaslání možných připomínek na naše ministerstvo,“ řekla Věra Jourová, ministryně pro místní rozvoj.

O pořízení návrhu Aktualizace č. 1 Politiky územního rozvoje ČR rozhodla vláda v srpnu 2013 na základě Zprávy o uplatňování Politiky územního rozvoje ČR 2008 obsahující návrhy na aktualizaci. Politika územního rozvoje ČR 2008 je první politikou územního rozvoje, kterou MMR pořídilo podle stavebního zákona a je dosud platná. Předmětem návrhu jsou změny provedené ve stávajícím textu, od jejíhož schválení vládou uplynulo pět let.

„Nejlépe tyto změny ilustruje tzv. srovnávací text zveřejněný na webových stránkách MMR. Černým písmem je vyznačen původní text, který není měněn a nebude předmětem projednání vládou. Červeným písmem jsou vyznačena nová doplnění a modrým přeškrtnutým písmem jsou vyznačeny z původního textu vypuštěné části. Návrh aktualizace je zpracován formou tzv. bodového textu, rovněž zveřejněného na webových stránkách MMR, a v této podobě bude schvalován vládou,“ přiblížil materiál Tomáš Sklenář, ředitel Odboru územního plánování.

Politika územního rozvoje ČR obecně je nástrojem územního plánování s celostátní působností. Není to územní plán České republiky (neumísťuje přesně záměry), ale strategický dokument, jehož hlavním účelem je koordinovat kraje a obce v jejich územně plánovací činnosti a koordinovat tvorbu resortních koncepcí, které mají průmět do území. Politika územního rozvoje ČR zajišťuje územní ochranu záměrů pro jejich možnou budoucí realizaci. Ve stavebním zákoně je zakotvena hierarchie v závaznosti – Politika územního rozvoje ČR je závazná pro nižší nástroje územního plánování, kterými jsou zejména zásady územního rozvoje krajů, na úrovni obcí jsou to územní plány a regulační plány.

Nejvíce jsou aktualizací Politiky územního rozvoje ČR dotčeny rozvojové záměry dopravní a technické infrastruktury, zejména z důvodu zohlednění nových dokumentů, např. revize evropské dopravní sítě TEN-T a evropské energetické sítě TEN-E.

Součástí výše uvedeného návrhu je vyhodnocení jeho vlivů na udržitelný rozvoj území, které bylo zpracováno na základě požadavku Ministerstva životního prostředí uplatněného podle stavebního zákona.

Materiály, ke kterým mohou obce a veřejnost uplatnit připomínky, jsou zveřejněny na internetových stránkách MMR.

Lhůta pro uplatnění písemných připomínek veřejnosti a obcí, které se podávají přímo na ministerstvo, je do 8. září 2014. K tomuto účelu lze využít i dva formuláře zveřejněné na internetových stránkách MMR.

[Tisková zpráva MMR z 8. 7. 2014. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2014/Ministerstvo-pripravilo-dve-verejna-projednani-nav>

Ministři zemí Rady Evropy odpovědní za územní plánování přijali tři závěry

Ve druhé polovině června se konala v řeckém Nafpliu 16. konference ministrů zemí Rady Evropy odpovědných za územní plánování (CEMAT). Hlavním tématem byla účast veřej-

nosti v procesu územního plánování. Českou delegaci vedl náměstek ministryně pro místní rozvoj Petr Smrček. Výsledkem setkání je přijetí tří závěrů.

Deklarace o podpoře územní demokracie v prostorovém plánování se věnuje zapojování veřejnosti do procesu územního plánování. Vyzdvihuje důležitost participace, zmiňuje její přínosy, účastníky, způsob jejich zapojení a klade důraz na dostupnost a srozumitelnost projednávaných materiálů. Deklarace je rámcovým materiálem, na jehož základě je možno postupovat při plánování konkrétních případů zapojování veřejnosti.

„Diskutující účastníci konference zmiňovali zejména význam elektronických médií pro zapojování veřejnosti v územním plánování. To má v České republice dlouhou tradici. Účast veřejnosti je přímo upravena stavebním zákonem, který definuje, ve kterých fázích přípravy dokumentů se může veřejnost zapojit, jakou formou, v jakých lhůtách a jak bude s připomínkami a námitkami naloženo. Text deklarace není s českým právním řádem ani praxí v rozporu,“ řekl náměstek ministryně pro místní rozvoj Petr Smrček.

Druhá přijatá rezoluce hodnotí přínos CEMAT k dosahování cílů Rady Evropy. Vyzdvihuje dosavadní činnost CEMAT, trvající od roku 1970, jako jediného orgánu, který řeší územní plánování na evropské úrovni a navíc do problematiky zapojuje i státy, které nejsou členy Evropské unie. Kladně hodnotí výsledky ministerských setkání a materiály, které byly v rámci aktivit CEMAT připraveny. Nejvíce používaný je glosář pojmů v územním plánování a Řídící principy udržitelného rozvoje evropského kontinentu. Činnost CEMAT by měla i v budoucnu pokračovat v rámci Rady Evropy ministerskými konferencemi a setkáváním Výboru vyšších úředníků, který materiály pro konference připravuje a řeší aktuální otázky územního plánování.

Třetí závěr se týká výsledků evropské spolupráce v územním plánování. Požaduje dokončení „Příručky zapojování veřejnosti v územním plánování“, která obsahuje obecné principy i přehled přístupů jednotlivých států k této

problematicke. Dále nabádá ke sdílení zkušeností a hodnocení navrhovaných opatření v územním plánování mezi zeměmi Rady Evropy.

Setkání v Nafpliu svolal řecký ministr životního prostředí, energetiky a klimatické změny Yannis Maniatis. V příštích letech bude CEMAT předsedat Rumunsko. Zaměří se například na otázky rozmanitosti a jedinečnosti jednotlivých regionů.

[Tisková zpráva MMR z 2. 7. 2014. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2014/Ministri-zemi-Rady-Evropy-odpovedni-za-uzemni-plan>>]

Obnovené židovské památky se otevírají veřejnosti

V deseti lokalitách České republiky bylo v průběhu června zpřístupněno veřejnosti patnáct židovských památek, které byly opraveny díky projektu „Revitalizace židovských památek v České republice – 10 hvězd“. Jejich obnova byla podpořena finanční dotací z Integrovaného operačního programu ve výši téměř 280 milionů korun.

Cílem projektu bylo vytvoření sítě deseti oblastních kulturně-vzdělávacích center židovské kultury, která budou reprezentovat jedinečné kulturní dědictví České republiky. Nacházejí se na území sedmi krajů, konkrétně v Ústěku, Jičíně, Brandýse nad Labem, Plzni, Březnici, Nové Cerekvi, Polné, Boskovicích, Mikulově a v Krnově.

Jedná se o synagogy, rabínské domy, bývalé židovské školy a další objekty, které díky novým programům ožijí stálými

expozičními, výstavami, přednáškami, koncerty, literárními večery, filmovými projekcemi, divadelními představeními a dalšími aktivitami. Budou čerpat z historie, architektury, religionistiky a umění. Závítat na ně bude moci nejen odborná veřejnost, ale i studenti, rodiny s dětmi a senioři.

V Česku se do současné doby uchovalo 90 synagog, které mají památkovou hodnotu, dále zhruba 150 budov památkové povahy, například školy, obecní domy, rabináty, špitály a také 350 židovských hřbitovů. V rámci zmíněného projektu z nich bylo vybráno k rekonstrukci 15 architektonicky a historicky nejceněnějších.

Záchrana, rekonstrukce, opravy a údržba židovských památek patří k hlavním úkolům, jimž se od roku 1990 věnuje Federace židovských obcí v ČR.

[Tisková zpráva MMR z 17. 6. 2014. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2014/Obnovené-zidovske-pamatky-se-oteviraji-verejnosti>>]

Ministerstvo zveřejnilo vybrané údaje o bydlení 2013

Zvláštní pozornost je věnována spotřebě energie v domácnostech. Ministerstvo pro místní rozvoj zveřejnilo na svých webových stránkách publikaci zpracovanou Odborem politiky bydlení – Vybrané údaje o bydlení 2013. Jsou v ní shromážděny aktuální údaje týkající se problematiky bydlení, a to včetně mezinárodního srovnání. Zvláštní pozornost je v letošní publikaci věnována spotřebě energie v domácnostech.

Úspora spotřeby energie je součástí cílů EU – snížit emise skleníkových plynů, zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie v konečné spotřebě energie, zvýšit energetickou účinnost.

„Jednotlivé kapitoly jsou zaměřeny na makroekonomický rámec, státní podporu směřující do oblasti bydlení, údaje o domovním a bytovém fondu podle výsledků SLDB 2011, na bytovou výstavbu a stavebnictví, ceny bydlení, náklady na bydlení a úvěry na bydlení. Jsme přesvědčeni, že publikace je kvalitním zdrojem informací pro různé subjekty zabývající se problematikou bydlení, ať už to jsou orgány veřejné správy, různé profesní organizace, či akademická sféra,“ řekla Alexandra Vobořilová z Odboru politiky bydlení.

Kapitola Bytová politika a podpory bydlení v roce 2013 nabízí údaje o poskytnutých podporách v oblasti bydlení, a to nejen z rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj a Státního fondu rozvoje bydlení, ale i Ministerstva financí (stavební spoření) a Ministerstva práce a sociálních věcí (sociální dávky na bydlení). Současně podává přehled o celkovém objemu výdajů státu na bydlení a jeho struktuře podle jednotlivých resortů. Získaná data slouží Ministerstvu pro místní rozvoj jako jeden z podkladů pro jeho analytickou a koncepční práci a současně umožňují informování široké veřejnosti.

[Tisková zpráva MMR z 9. 6. 2014. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2014/Ministerstvo-zverejnilo-Vybrane-udaje-o-bydleni-20>>]